

Elena DAVIDESCU

lector superior, Universitatea Pedagogică de Stat
Ion Creangă din Chișinău

Necesitatea formării tinerilor voluntari în contextul pedagogiei sociale

Rezumat: *Experiența țărilor Uniunii Europene demonstrează că voluntariatul poate fi implementat și valorificat în toate sferile socialului. Acesta le oferă tinerilor și adulților o modalitate eficientă de a fi împreună, de a lucra în comun, valorile de bază fiind încrederea și respectul reciproc. Mai mult, se susține că natura voluntariatului colectiv contribuie semnificativ la dezvoltarea conștiinței sociale și a comunităților implicate. Factorul comun împărtășit de organizațiile de voluntari este datorită fiecărui participant față de bunăstarea*

comună sau publică, rațiune pentru care acestea lucrează în beneficiul celorlalți. Formarea tinerilor voluntari în contextul pedagogiei sociale, ca orice formare, trebuie să cuprindă următoarele planuri: planul cunoștințelor, fiind vizată îmbogățirea acestora; planul acțiunii, fiind vizată dezvoltarea competențelor practice; planul personalității, fiind vizată dezvoltarea propriei persoane; planul social, fiind vizată dezvoltarea competențelor sociale.

Cuvinte-cheie: *voluntar, voluntariat, voluntariat colectiv, valori, deprinderi.*

Abstract: *EU experience shows that volunteering may be involved and explored in all aspects of society and social life. It offers young people as well as adults an efficient way of spending time together while working for a common cause, being guided by such basic values as mutual trust and respect. Moreover, by its very nature collective volunteering makes a significant contribution to the development of social consciousness and of the communities involved in volunteering. The common factor shared by all volunteering organizations is every participant's duty towards common or public wellbeing, the very rationale of their work for the benefit of others. Like any training, the training of young volunteers in the context of social pedagogy ought to touch upon certain levels: knowledge, meaning the gathering and enhancing of knowledge; action, meaning the development of practical skills; personality, meaning personal development; and the social level, meaning the development of social skills.*

Keywords: *volunteer, volunteering, group volunteering, values, skills.*

Actualitatea temei de cercetare. Una dintre caracteristicile fundamentale ale serviciilor sociale și educaționale se referă la antrenarea resursei umane în *activități de voluntariat*, care să susțină serviciile organizațiilor/instituțiilor specializate în domeniu.

Activitatea de voluntariat este reglementată prin lege și presupune un anumit nivel al conștiinței și solidarității civice, care să motiveze persoana pentru participarea liber consimțită la astfel de activități organizate de persoane juridice de drept public și de drept privat fără scop patrimonial. Activitatea de voluntariat va fi considerată experiență de muncă în condițiile în care constituie o cerință specifică de participare la concursul pentru ocuparea unei funcții publice vacante. *Activitatea de interes public* este activitatea desfășurată, potrivit legii, în domeniul precum: asistență și servicii sociale, protecția drepturilor omului, medico-sanitar, cultural-artistice, educațional, științific, umanitar, religios, filantropic, sportiv, protecția mediului, social și comunitar.

Acțiunea comunitară presupune crearea unor relații de cooperare, de colaborare între licee, școli generale, gimnazii și școli auxiliare (dar și alte centre și case de tip rezidențial sau de asistență a copilului), ceea ce ajută la

stabilirea unui *parteneriat de învățare* real și benefic pentru toți cei implicați.

Managementul programelor de voluntariat cuprinde un set de procese, acțiuni prin care persoane voluntare sunt recrutate, pregătite, abilitate și antrenate în activități planificate la nivelul unei organizații. Succesul implicării voluntarilor depinde de claritatea scopului și de angajamentul susținut de întreaga organizație, de la consiliul de conducere și manageri până la personalul de rând. Din această perspectivă, o atenție deosebită se acordă nevoilor individuale ale voluntarilor, asigurării unui mediu încurajator, în care aceștia vor putea progresa și se vor putea dezvolta în planurile personal și acțional-profesional [3, p. 123].

Scopul cercetării constă în identificarea valorilor de bază în voluntariat și promovarea acestora în rândul studenților-pedagogi sociali, implicați în calitate de voluntari în: Asociația *Prietenii copiilor*; Misiunea socială *Diaconia*; Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului, sectorul Buiucani; Centrul Comunitar pentru Copii și Tineri *Convorbitorul*; Centrul de Reabilitare și Resocializare a Copiilor aflați în Dificultate *Casa Gavroche*.

Discuții și cercetări. Într-un studiu asupra metodologiei de intervenție în abordarea comportamentelor vulnerabile, de risc, sociologul Marinela Buttu deschide punctul său de vedere cu un argument, invocând următorul citat: „În centrul voluntarismului se află idealurile de servicii și solidaritate, precum și speranța că împreună putem să facem lumea mai bună. În acest sens, putem spune că voluntarismul este expresia a ceea ce este, de fapt, Organizația Națiunilor Unite”. Stă mărturie și declarația Directorului General al UNESCO, Koichiro Matsuura: „Și eu am fost voluntar pe vremea când eram student în Statele Unite. Am lucrat cu persoane dezavantajate, din zonele sărace ale orașului Philadelphia. Munca de voluntar este o demonstrare a solidarității umane în acțiune, avantajată fiind cei care dăruiesc, mai mult decât cei care primesc” [4, p. 290].

O practică demnă de atenție este cea urmată în Marea Britanie, unde persoanele în etate sunt încurajate să se implice în activități de voluntariat, ca măsură de incluziune socială a acestora și de acordare a unui rol activ în societate, ceea ce contribuie la diminuarea sentimentului de singurătate, izolare și la îmbunătățirea stării lor de sănătate.

Acțiunea comunitară este o experiență cu caracter formativ pentru tineri, care îi va ajuta să se implice mai mult și să fie apreciați pentru efortul depus, să se integreze mai ușor și să devină mai înțelegători. Totodată, acțiunea comunitară contribuie considerabil la descoperirea potențialului individual, care reprezintă un scop educațional fundamental și îi încurajează „să-i ajute și pe alții să se bucure de propria persoană”, ceea

ce reprezintă un pas înainte pentru crearea, în cadrul societății, a unei „adevărate comunități de oameni cărora le pasă de tot ceea ce se întâmplă” [5, p. 9].

Acțiunea socială voluntară reprezintă intervenția dezinteresată a unor cetățeni, individual sau grupați în asociații, fundații etc., în rezolvarea unor cerințe sociale, educative și culturale ale comunității [2, p. 45].

În țara noastră, instituția voluntariatului este reglementată prin Legea voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010. Conform acestei legi, prin *voluntariat* se subînțelege activitatea de interes public desfășurată de persoane fizice, denumite voluntari, în cadrul unor raporturi juridice, altele decât raportul juridic de muncă și raportul juridic civil de prestare a unei activități remunerate.

Tinerii implicați în activitatea de voluntariat beneficiază de următoarele instrumente de lucru: certificat nominal de voluntariat (dacă sunt implicați mai puțin de 20 de ore lunar); carnet de voluntar (dacă sunt implicați mai mult de 20 de ore lunar); scrisoare de recomandare [6].

În cadrul programelor de voluntariat, dorința tânărului de a activa într-un domeniu de interes al comunității este un factor important, dar nu suficient. Deși este recunoscut faptul că dezvoltarea capacității psihoactive de tip *pro* trebuie să meargă dincolo de subiect, adresându-se necesităților și cerințelor comunității, o atenție deosebită trebuie acordată formării tinerilor (în formă tradițională, în forme speciale ori prin utilizarea exemplurilor). Tânărul trebuie să beneficieze de instruire atât teoretică, cât și practică, îmbunătățindu-i educația anterioară și stimulându-i vocația de voluntar. Or educația constituie o parte importantă a identității tinerilor voluntari și “țintește”: acumularea cunoștințelor și abilităților de bază, dezvoltarea capacităților de comunicare și de relaționare, formarea atitudinii empatică etc. De asemenea, este necesară asigurarea complementarității educației formale cu pregătirea practică, prin stagii în cadrul diferitelor organizații și instituții [4, p. 291].

Voluntariatul promovează un șir de principii și valori fundamentale: *datoria, solidaritatea, credința în acțiunea colectivă pentru binele tuturor, credința în drepturile omului și egalitatea de șanse*. Pentru ca munca voluntarului să aibă rezultate pozitive, să contribuie la dezvoltarea capacității organizaționale colective, ea trebuie să se bazeze pe *respect și empatie între membrii comunității*, iar acțiunea de voluntariat – pe un număr suficient de voluntari proveniți din comunitățile în care lucrează, pe menținerea contactului cu comunitățile implicate, pe schimburi reciproce de atitudini, practici și experiențe [4, p. 290].

Activitățile de voluntariat din domeniul socioeducațional pot fi înscrise în mai multe arii de interes pentru organizațiile neguvernamentale sau comunitare. Câteva exemplificări sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1. *Arii de interes pentru organizațiile neguvernamentale sau comunitare* [3, pp. 121-122]

Arii de interes	Activități
Educație	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea de cursuri și seminarii gratuite pe diferite teme de interes; Desfășurarea de campanii tematice de conștientizare a unor probleme prin întâlniri directe cu beneficiarii (<i>Prevenirea SIDA, Protejarea mediului, Consumul de droguri, Persoane cu handicap, Violența</i> etc.); Organizarea de campanii tematice de conștientizare a unor probleme prin distribuirea și afișarea în locuri publice a unor postere tematice sau standuri de informare; Desfășurarea unor competiții, dezbateri și întâlniri pe teme legate de voluntariat.
Umanitare și de solidaritate	<ul style="list-style-type: none"> Oferirea de asistență medicală gratuită celor care nu își pot permite acest lucru; Acordarea de ajutor persoanelor care necesită reabilitare fizică; Organizarea de programe și activități de timp liber pentru copiii cu cerințe speciale; Vizitarea copiilor din centrele de plasament sau din centrele pentru minori; Colectarea și distribuirea de îmbrăcăminte, jucării, hrană etc. familiilor sărace; Acordarea de ajutor pensionarilor și bătrânilor instituționalizați; Înființarea unor linii telefonice de tipul „help-line”/„hot-line” pentru persoanele care solicită ajutor.
Civice și de dezvoltare	<ul style="list-style-type: none"> Amenajarea/renovarea instituțiilor pentru persoanele cu dizabilități, orfani, bătrâni; Renovarea centrelor comunitare, școlilor, spitalelor sau a altor instituții publice; Amenajarea de noi săli de clasă într-o școală; Amenajarea unui parc sau a unui loc de joacă pentru copii; Organizarea unei tabere de muncă pe o perioadă de timp limitată (1-3 săptămâni); Organizarea unei zile de sărbătoare pentru persoane defavorizate sau aflate în dificultate.
Protecția mediului	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea unor campanii ecologice în diferite zone geografice; Activități de curățare a plajelor, râurilor, parcurilor, rezervațiilor naturale; Campanii de curățare a străzilor și de îngrijire a pomilor și spațiilor verzi; Informarea copiilor/elevilor din școli cu privire la natură și la mediu.
Atragere de fonduri și resurse	<ul style="list-style-type: none"> Donații de materiale și bani pentru constituirea unor fonduri speciale; Atragerea de fonduri pentru achiziționarea echipamentelor, materialelor sau mijloacelor necesare derulării activităților destinate unor categorii specifice de beneficiari; Acordarea de burse/sprjin financiar și material copiilor și tinerilor cu posibilități materiale limitate pentru a frecventa anumite programe educaționale; Deschiderea unor conturi/depozite bancare pentru sprijinirea diferitelor persoane aflate în dificultate sau diagnosticate cu afecțiuni incurabile; Organizarea unor spectacole, serate sau licitații cu bunuri donate pentru a atrage fonduri.

Un aspect important ține de sprijinirea acțiunilor de voluntariat prin cooptarea actorilor, specialiștilor din diverse domenii. Aceasta poate fi realizată pe mai multe căi [3, p. 122]:

- *recompensarea/aprecierea eforturilor voluntarilor*: acordarea de premii, de certificate pentru acțiuni de voluntariat; acordarea unor „medalii pentru serviciu voluntar”; crearea și mediatizarea unei liste de servicii care nu ar exista fără contribuția voluntarilor etc.;
- *facilitarea organizării de activități de voluntariat și recrutarea de persoane*: lansarea unui centru național pentru promovarea voluntariatului; desfășurarea campaniilor de recrutare de voluntari; lansarea la nivel național a unei linii telefonice de informare despre posibilitatea de a deveni voluntar; crearea unui catalog național al organizațiilor care lucrează cu voluntari etc.;
- *obținerea sprijinului autorităților pentru activități de voluntariat*: organizarea unui cadru național de promovare a cooperării între organizațiile neguvernamentale și autorități; semnarea de protocoale de colaborare între autorități și organizațiile care desfășoară programe de voluntariat; publicarea de articole referitoare la voluntariat în buletinele informative ale ministerelor sau instituțiilor publice de la nivel local etc.;
- *colaborarea și schimburile de experiență*: planificarea și desfășurarea unor dezbateri despre voluntariat cu participarea organizațiilor neguvernamentale, a reprezentanților autorităților, a persoanelor interesate; organizarea unor prezentări cu caracter informal în cadrul comunității, pentru împărtășirea succeselor; realizarea de link-uri pe Internet între diferite site-uri de/despre voluntariat etc.;
- *promovarea voluntariatului*: transmiterea, diseminarea materialelor audiovizuale despre voluntariat; includerea de știri cu privire la activitatea voluntarilor în jurnalele informative; elaborarea și difuzarea la radio sau TV a unor clipuri documentare despre voluntari; cooptarea unor personalități pentru înregistrarea și transmiterea unor anunțuri

de utilitate publică despre voluntariat; organizarea de conferințe de presă sau concursuri pe teme legate de voluntariat etc.

La nivelul comunității, *voluntarii* lucrează atât pe baza înțelegerii formale a voluntariatului, cât și a mecanismelor locale informale. Aceștia asigură dezvoltarea capacității comunității, inclusiv prin proiecte de dezvoltare, servicii sanitare, acțiuni civice, lobby ș.a. Impactul colectiv al acestor resurse este covârșitor, oferind o altă dimensiune muncii de voluntar.

În țările mediteraneene există un număr redus, dar în creștere, de tineri organizați în asociații de voluntari. În restul Europei de Vest, procentul membrilor asociațiilor și organizațiilor de tineri voluntari este ridicat, dar fără tendință de creștere: în Belgia, Danemarca și Marea Britanie ratele de participare a tinerilor sunt în declin.

Apartenența tinerilor din țările nordice și mediteraneene la astfel de asociații a schimbat politicile de tineret. Munca voluntară, care ocupă un rol important în petrecerea timpului liber al tinerilor, a înregistrat o scădere în ultimele două decenii. S-a constatat ca tinerii din zilele noastre sunt mai puțin receptivi în a face parte din comunități organizate, preferând structuri organizaționale mai deschise, informale în primul rând. În toate țările Europei de Vest consiliile naționale, regionale și locale ale tinerilor reprezintă o sursă importantă a participării în viața comunității. Consiliile tinerilor – instituții-umbrelă private ale organizațiilor și asociațiilor tinerilor sau consilii publice ale tinerilor (instituții publice și reprezentanții acestora) – constituie modalități tradiționale ale cooperării și schimbului de informații între politicieni, autorități și tineri. Întrucât această modalitate de organizare prezintă o multitudine de neajunsuri, au fost introduse noi modele de participare: *parlamente ale tinerilor*, *workshop-uri*, *comisii*, *platforme de informare despre și de la tineri* etc. Nu sunt considerate alternative modelelor de consiliu al tinerilor, ci modalități experimentale și modele suplimentare. Acestea definesc o nouă tendință în țările Europei de Sud, în care nivelul participării în organizații și asociații voluntare este scăzut (Spania, Portugalia, Grecia și Italia). Sintetizând cele expuse, putem spune că acțiunea tinerilor voluntari poate fi caracterizată drept o îmbinare a activităților recreative cu educația nonformală și responsabilitățile sociopolitice [4, pp. 291-292].

Dezvoltarea individului în planul acțiunii presupune capacitatea de a recunoaște și înțelege situațiile-problemă cu care se confruntă, de a valorifica în consecință informațiile pe care le deține, precum și de a planifica, motiva (pe sine și pe ceilalți), executa și evalua măsurile adecvate. Include capacitatea de a opera pe mai multe niveluri de complexitate informațională, de la simplu la general, precum și de la general la simplu, ambele de-

mersuri presupunând o componentă cognitivă și recursul la experiența și cunoștințele individului.

În practica sociopedagogică nu există rețete universale valabile, de aceea practicienii adesea sunt puși în situația de a crea singuri metodele prin care să atingă obiectivele. Cu cât acestea sunt mai creative, inovative, cu atât șansele de reușită cresc și probabilitatea producerii schimbării în comunitate devine mai mare. În acest sens, creativitatea este o calitate intrinsecă personalității noastre, însă unii reușesc să își valorifice potențialul mai rar, pe când alții manifestă această calitate în viața de zi cu zi, ca rezultat al unui exercițiu permanent.

CONCLUZII

1. *Acțiunea comunitară* reprezintă un model de colaborare între elevii din instituțiile de învățământ preuniversitar (licee, școli generale, gimnazii) și cei din școlile-internat, școlile auxiliare și școlile speciale. Această abordare presupune alcătuirea unui program care implică atât elevii, cât și copiii și include o gamă largă de activități creative, bazate pe imaginație și expresivitate, folosite ca mijloace de integrare socială.
2. *Activitatea voluntarilor* este o dimensiune importantă într-o societate modernă, în măsură să influențeze politicile publice și să contribuie la diversificarea serviciilor sociale, la rezolvarea diferitelor probleme care fac obiectul serviciilor de asistență și de intervenție ale organizațiilor specializate, la identificarea domeniilor de interes și a nevoilor din cadrul comunității, la îmbunătățirea activităților, la extinderea serviciilor în comunitate, astfel încât să beneficieze cât mai multe persoane, la asigurarea și mobilizarea resurselor umane pentru activitățile.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Acriș C., Mihăiță D. *Pedagogie socială teoretică*. București: Cartea Universitară, 2004. 120 p.
2. Danii A., Racu S., Neagu M. *Ghid de termeni și noțiuni. Psihopedagogie specială. Asistență socială. Terminologie medicală. Legislație și reglementări specifice*. Chișinău: Pontos, 2006. 309 p.
3. Gherguț A. *Managementul serviciilor de asistență psihopedagogică socială. Ghid practic*. Iași: Polirom, 2003. 207 p.
4. Neacșu I. *Pedagogie socială. Valori, comportamente, experiențe, strategii*. București: Editura Universității din București, 2010. 376 p.
5. Potter M.-J. *Ghidul voluntarului. Strategii și planul național privind acțiunile comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pe anii 2007-2009*. Chișinău: Arc, 2007. 104 p.
6. <https://www.justice.gov.md/category.ph.663> (Accesat la 07.06.2018).